

Datum
2012-10-08

Diarienummer
2012-174

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet m.m. (Ds 2012:26)

(S2012/4828/FST)

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) är positiv till att en typ av jobbstimulans införs inom det ekonomiska biståndet. ISF vill dock i detta remissvar göra utredningen uppmärksam på ytterligare en modell som har visat sig vara effektiv för att minska marginaleffekter och öka incitament till arbete. Den regelförändring som ISF presenterar nedan är möjlig att införa ensam eller i kombination med den nu av utredningen föreslagna jobbstimulansen, vilken enligt förslaget innebär att endast en del av arbetsinkomsten påverkar bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd.

5 Stärkta drivkrafter för arbete

Skilda inkomstgränser gäller idag för makar och sammanboende vid beräkning av bostadsbidrag och dess effekter på hushålls förvärvsinkomst utvärderades nyligen av Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) i rapporten Ekonomiska drivkrafter i bostadsbidragssystemet (ISF 2012:6). Skilda inkomstgränser bör kunna tillämpas även inom ekonomiskt bistånd. Med inkomst avses då arbetsinkomst.

1997 infördes regelförändringen om individuella inkomstgränser i det svenska bostadsbidragssystemet. Individuella inkomstgränser innebär att det för makar/sammanboende inte bara är hushållets totala inkomst som är avgörande för hur stort bidrag ett hushåll är berättigat till. Det spelar också roll hur hushållets inkomster är fördelade mellan makarna. Ett hushåll där inkomsten är ojämnt fördelad mellan hushållsmedlemmarna får ett lägre bidrag än ett hushåll där inkomsten är mer jämnt fördelad. Regels utformning inom bostadsbidragssystemet är sådan att det maximala bostadsbidrag ett specifikt hushåll skulle kunna vara berättigat till minskas med 20 procent av vardera makens inkomst som överstiger 58 500 kronor/år (för ensamstående ligger inkomstgränsen på 117 000 kronor innan bostadsbidraget börjar reduceras). Detta innebär att det maximala bostadsbidraget minskas med 20 öre för varje krona av vardera makens inkomst som överstiger 58 500 kronor.

Huvudmotivet till att införa skilda inkomstgränser var att göra det lönsammare med förvärvsarbete.

ISF fann i sin utvärdering positiva effekter av skilda inkomstgränser på hushållens förvärvsinkomst redan ett år efter att reformen genomfördes. Dessa positiva effekter ökade ytterligare de nästföljande två åren. Effekterna på förvärvsinkomsten befanns också vara positiva både för män och för kvinnor.

Initialt fann ISF att reformen ökat inkomsten från ekonomiskt bistånd ett år efter dess införande. Denna effekt var inte helt oväntad eftersom det tar tid att öka sitt arbetsutbud. Två år efter reformen fanns dock inga tecken på en övervältring på ekonomiskt bistånd och ytterligare ett år senare visade resultaten på en minskning i ekonomiskt bistånd som en effekt av hushållens ökade förvärvsinkomst.

Skilda inkomstgränser har kritiserats för att öka antalet skenseparationer; en skenseparation skulle kunna vara ett sätt att undkomma en minskning i bidrag eftersom ensamstående inte omfattas av regeln. ISF fann i sin utredning dock inte något stöd för denna kritik, utan fann istället att separationsbenägenheten minskade hos de hushåll som påverkades av reformen, något som skulle kunna vara en effekt av en mer jämställd och stabilare hushållsekonomi.

Slutsatsen som ISF drog av sin rapport var att individuella inkomstgränser verkar vara ett effektivt sätt att stärka arbetslinjen och öka förvärvsinkomsten. Eftersom inkomstgränserna inom bostadsbidragssystemet är så lågt satta innebär de att det idag till stor del är samma population som erhåller bostadsbidrag och som erhåller ekonomiskt bistånd. Det är därför rimligt att förvänta sig att skilda inkomstgränser för makar kan vara ett effektivt sätt att minska marginaleffekterna och stärka arbetslinjen också inom det ekonomiska biståndet. Skilda inkomstgränser bedöms därför kunna tillämpas även inom ekonomiskt bistånd. Inkomstgränserna kan då anpassas så att en sådan regelförändring inte medför en ekonomisk försämring mot nuläget för hushållen ifråga.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Per Molander. Cecilia Enström Öst har varit föredragande.

Per Molander
Generaldirektör

Cecilia Enström Öst
Forskare